פאה פרק א' משנה ג' – יצחק קרליבך

א] אף שכתוב בתו' פאת שדך אשר לכאו' משמע שיש להניח בפאת - 'בקצה' השדה ילפי' מקרא לא תכלה פאת שדך לקצור שיכול להפריש פאה אפי' שעדיין יש לך קמה לקצור, ונח' תנאי בדין זה שלת"ק יכול להניח בתחילתה ואמצעה וא"צ להניח בסוף ודעת ר"ש ור' יהודה שצריך להניח גם בסוף, ובפשוטו משום שפשטיה דקרא משמע שיש ליתן ב'פאה' ואין מקרא יוצא מידי פשוטו וע"ע שבת כג. [והובא כאן בר"ש] תניא אמר ר"ש בשביל ארבעה דברים אמרה תורה להניח פיאה בסוף שדהו מפני גזל עניים, ומפני ביטול עניים, ומפני החשד, ומשום בל תכלה.

ב] בדעת ר"ש שצריך להניח גם בסוף יל"ע כמה צריך להניח בסוף ולשון המשנה שיניח בסוף 'כשיעור', בירושלמי דן בזה ונסתפק לומר שמא צריך להניח שיעור שישים 'כל השדה' ומסקנת הירושלמי שא"צ להניח שישים נגד כל השדה רק 'כשיעור המשתייר [ותמהו על הרמב"ם בפירושו וברע"ב שכ' שצריך להניח שישים על כל השדה עי' תיו"ט (ויש שפירשו שכוונת הירושלמי שא"צ ליתן גם נגד הפאה שנתן באמצע אבל כן צריך ליתן נגד כל השדה חוץ מהפאה)].

ובביאור 'שיעור המשתייר' עי' ר"ש או שצריך רק להשלים שיעור שישים יחד עם מה שנתן בתחילה ובאמצע, עוד פירש הר"ש וכ"כ הרא"ש וכ"ה ברמב"ם פ"ב ממתנו"ע הי"ב שנותן שיעור שישים על כל חלקת השדה שממקום שנתן פאה מתחילה והלאה.

ובגדר הדין עי' רא"ש שביאר זה ז""ל **<u>כי אין פוטרת מה שהיה עתיד לקצור</u>**, כלו' הפאה שנתן פטרה רק את הקציר שקצר לא על חלקת השדה שלא קצר ולכן צריך ליתן שישים על כל חלקה זו שעדיין לא הופרש עליה פאה [ולפי"ז יש ביאור חדש בדעת ר"ש במה שצריך ליתן בסוף הינו משום שאותו חלק עדיין לא הופרש עליה פאה] ועי' אשר לשלמה זרעים סי' ב' שכ' שלפי"ז א"י להפריש פאה רק אחרי שיתחיל לקצור שיבולת אחת כדין הירושלמי שהובא לעיל משנה א' עי"ש, ושיטה הראשונה בר"ש שנותן בסוף רק שיעור להשלים שיעור הס' מבואר שהפאה הראשונה הועילה לכל השדה רק שיש גם ליתן בסוף.

[הזכרנו ב' נ"מ: א. נ"מ הנ"ל האם יכול להפריש רק אחרי שקצר שיבולת אחת. ב. אם יכול להניח בפאה בג' מקומות בתחילה באמצע ובסוף או רק בב' מקומות בתחילה (או באמצע) ובסוף].

ג] עי' רמב"ם פ"ב הי"ב שלר"ש הוי בדיעבד ליתן באמצע ובסוף ולכתחילה יש ליתן 'רק' בסוף וזהו ע"פ חלק מד' הטעמים שיש ליתן בסוף עי"ש.

ד] בשיטת ר' יהודה דעת הרמב"ם שס"ל כר"ש שיש ליתן בסוף וס"ל עוד שאם לא נתן בסוף לא חל פאה גם על האמצע דפאה דבאמצע מתלי תלי וקאי שאם נתן בסוף הוא דחל גם על האמצע, ור"ש פליג וס"ל שגם אם לא נתן בסוף חלה הפאה שנתן באמצע.

ה] עי' היטב בר"ש ומפורש יותר בר"יבמ"צ דלא כר"מ הנ"ל ולכו"ע אם לא נתן בסוף חלה הפאה באמצע ור"י חדית שאם לא נתן בסוף אינו נותן מן התלוש ואף שאם לא נתן במחובר נותן מן התלוש ה"מ בלא נתן כלל אבל כאן הא נתן באמצע, ומשמע שלר"ש כיון שחל עליו ליתן בסוף ולא נתן חל עליו חיוב ליתן בסוף [ואולי תלוי בנדון דלעיל אות ב' ודוק].

ו] מבואר כאן במשנה שאף שכבר נתן פאה באמצע יכול ליתן גם בתלוש וצ"ע ממש"נ לעיל משנה ב' מד' הירושלמי שאם נתן מתחילה כשיעור לכו"ע א"י ליתן עוד פאה ואין הפרשה אחר הפרשה [ורק בנתן מתחילה פחות מס' נחלקו אמוראי אם שם יכול להוסיף להשלים לס'], אמנם הישוב לזה מבואר בר"ש שכאן הא דינו ליתן בסוף לר"ש ור"י ועדיין לא נגמרה הפרשתו ולכן יכול ליתן עוד.

ובעיקר נדון זה אם יש הפרשה אחר הפרשה עי' מל"מ סופ"א ממתנו"ע שתמה על הירושלמי הנ"ל מהבבלי נדרים ו: שמבואר שאם אמר הדין עוגיא [-ערוגה] פאה והדין נמי חלה ההפרשה גם על הערוגה השני' הרי שיש הפרשה אחר הפרשה, ועי' מל"מ שם והיוצא משם שיש כמה אופנים שמהני הפרשה אחר הפרשה: 1. בהנ"ל שנתן באמצע שחוזר ונותן בסוף כמתני'. 2. בנתן השני תוכ"ד להפרשה קמא דהוי כחדא הפרשה. 3. אם היה דעתו בהפרשה ראשונה להוסיף עוד על הפרשה זו. 4. לחד מ"ד בירושלמי שהובא לעיל משנה ב' באופן שהפריש פח' מס' בהפרשה קמא.